

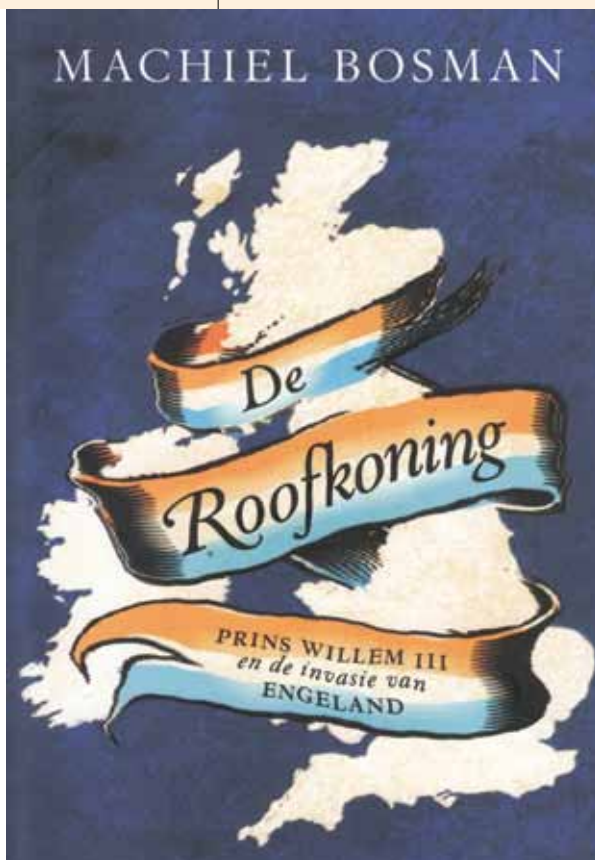
Prins van Oranje als cynische machtspoliticus

Het was ongetwijfeld een van de spectaculairste gebeurtenissen uit de Gouden Eeuw: de invasie van Engeland in 1688. In enkele maanden tijd had prins Willem III een enorme armada, bestaande uit honderden boten, op weten te bouwen. Toen alle voorbereidingen klaar waren, zeilde de reusachtige vloot in november 1688 met aan boord 35.000 man vanuit Hellevoetsluis richting Engeland. Geholpen door een 'protestantse wind' wist de vloot het Kanaal over te steken en veilig te landen op de Zuid-Engelse stranden. Nog geen halfjaar na de landing kon Willem de koningskroon op zijn hoofd

zetten. Zonder al te veel bloedvergieten had hij zijn schoonvader, de Engelse koning Jacobus II, van de troon weten te stoten. Deze omwenteling is de Britse geschiedenisboekjes ingegaan als de Glorious Revolution. Volgens historicus Machiel Bosman is deze benaming misleidend. In zijn boek *De Roofkoning* verwijt hij Engelse geschiedschrijvers dat zij maar al te graag onder het tapijt schuiven dat hun revolutie veroorzaakt is door de Nederlandse invasie. Bosman biedt ons een vrij traditionele interpretatie van de Glorious Revolution. Hij vertelt het verhaal van Jacobus II, de katholieke koning van het protestantse Engeland die met zijn godsdienst-politiek fout op fout stapelt en het Engelse protestantse establishment tegen zich in het harnas jaagt. De geboorte van Jacobus' zoon, een potentiële katholieke troonopvolger, vormt de directe aanleiding voor de Nederlandse invasie. Hoewel Willem III het vervolgens doet voorkomen alsof hij Engeland komt bevrijden van de katholieke tirannie, is de invasie volgens Bosman een ordinaire greep naar de macht. De prins van Oranje als cynische machtspoliticus, dat is in het kort de these van Bosman. Als deze versie van de Engelse omwenteling al schokkend is, dan is hij in elk geval niet nieuw. Bosman stelt weliswaar terecht dat in de Nederlandse geschiedschrijving verbazingwekkend weinig aandacht is besteed aan prins Willem III, maar jammer genoeg voegt zijn boek inhoudelijk weinig toe aan de bestaande literatuur over de prins. *De Roofkoning* behoorde tot de shortlist van vijf genomineerden voor de Geschiedenis Libris Prijs 2016. Het is mij eerlijk gezegd niet duidelijk waarom. Inhoudelijk gezien biedt het weinig nieuws en wat betreft compositie en stijl is het een weerbarstig boek. De vele sprongen vooruit en terug in de tijd maken het boek er niet leesbaarder op. Bosman maakt gebruik van verschillende literaire technieken om het dramatische

effect van de handelingen en gedachten van de hoofdpersonen te vergroten. Daarmee zoekt hij bewust de grenzen van de geschiedschrijving op om zijn verhaal een literair aanzien te geven. Helaas levert dat een minder doorknede stijl op met zinnen als: 'Het is briljant. Het is ziek. Het is pure politieke magie.' En: 'Koningen zijn kleine rotgodjes die knikkeren met mensenhoofden.' Een koningsdrama van Shakespeariaanse allure had een geraffineerdere schrijfstijl verdiend. Een ander nadeel van deze literaire benadering is dat de eenzijdige aandacht voor de individuele emoties, gedachten en handelingen ten koste gaat van de historische analyse. Stijl is uiteindelijk een kwestie van smaak. Ernstiger is dat Bosman geen grip lijkt te hebben op religie in het zeventiende-eeuwse Engeland. Dat is vreemd omdat godsdienst in zijn interpretatie van de Glorious Revolution een cruciale rol speelt. Het was volgens hem de katholieke koning Jacobus die met zijn bevordering van hetatholicisme in het protestantse Engeland verzet opriep. En het was Willem III die met zijn leus 'voor de vrijheid en de protestantse godsdienst' Engeland binnenviel. Voor iemand die godsdienst dus zo centraal stelt, maakt Bosman net iets te veel uitgluiers. Zo is het onderscheid dat Bosman maakt tussen de *high church* die zou neigen naar hetatholicisme en de meer protestantse *low church* wellicht zinvol voor de negentiende eeuw, maar slaat het de plank volkomen mis als het betrekking heeft op de Church of England van na de Restauratie (1660). En wie puriteinen en calvinisten vereenzelvigt met *dissenters*, zoals Bosman doet, heeft niet zoveel begrepen van het concept staatskerk in de vroegmoderne tijd. *De Roofkoning* is daarom een weinig geslaagde, quasihistorische roman die weinig toevoegt aan het debat over Willem III en de Glorious Revolution.

Matthijs Wieldraaijer



De Roofkoning. Prins Willem III en de invasie van Engeland. Machiel Bosman (Athenaeum, Amsterdam 2016), 267 blz., € 19,99